

Prekretnica

Prema najnovijoj analizi konsultantske kuće McKinsey & Company, evropski energetska sektor nalazi se na istorijskoj prekretnici gde stari poslovni modeli više ne važe.

Sledeći energetska izazov Evrope je mreža

Klimatski napredak zastaje u glavnim evropskim ekonomijama

Članice Višegradske grupe će blokirati sve klimatske mere EU koje poskupljuju struju

Negativne cene struje se gomilaju širom Evrope

Gde Evropa može tražiti energetska raznolikost? – Forbs

SADRŽAJ

Evropske komunalne usluge na prekretnici: Četiri strateške evolucije McKinsey	OVDE
Sledeći energetska izazov Evrope je mreža	OVDE
Poslanici EP unapređuju pravila EU o energetska infrastrukturi radi snižavanja cena energije	OVDE
Evropski parlament želi stroža izuzeća fosilnih goriva u okviru pravila održivog finansiranja	OVDE
Komisija najavila zakon o obnovljivim izvorima energije i namenski cilj za 2040.....	OVDE
Klimatski napredak zastaje u glavnim evropskim ekonomijama	OVDE
Tusk: Članice Višegradske grupe će blokirati sve klimatske mere Evropske koje poskupljuju energiju.....	OVDE
Tereza Ribera predlaže porez na naftu, zajednički dug ili veći budžet za zelenu tranziciju	OVDE
Vodič kroz biblioteku o energetska tranziciji – Savet EU	OVDE
Negativne cene struje se gomilaju širom Evrope OilPrice.com	OVDE
Gde Evropa može tražiti energetska raznolikost? – Forbs	OVDE
Kako Evropa proizvodi električnu energiju	OVDE
Geopolitičke neizvesnosti zahtevaju novu energetska strategiju – WEC Nemačka	OVDE
EU ulazi u zimu sa najnižim ikada zalihamas gasa - Financial Times.....	OVDE
Kristof Lesenič novi direktor ACER-a	OVDE
Nemački regulator: Nisu potrebne nove zabrane rada TE na ugalj jer elektrane napuštaju tržište	OVDE
Nemačka krajnje desničarska alternativna energetska realnost	OVDE
Globalno suzbijanje fantomske potražnje za energijom iz data centara	OVDE
Revizori kažu da je u zastoju izlazak EU iz energetska sektora Rusije	OVDE
Sud EU presudio protiv sankcija Litvanije energetska kompaniji povezanoj sa Rusijom	OVDE
Vesti ukratko	OVDE

Evropske komunalne usluge na prekretnici: Četiri strateške evolucije | McKinsey

NJUJORK - Prema najnovijoj analizi konsultantske kuće **McKinsey & Company**, evropski energetskektor nalazi se na istorijskoj prekretnici gde stari poslovni modeli više ne važe.

Decenijama stabilna pravila igre – zasnovana na slobodnom tržištu električne energije, razvoju obnovljivih izvora od strane velikih investitora i razdvajanju mrežnih delatnosti – ubrzano se menjaju pod pritiskom tehnologije i geopolitike.

McKinsey ističe da će budući lideri na tržištu biti definisani ne time koliko fizičkih sredstava (elektrana) poseduju, već kako kontrolišu energetske i digitalne tokove i istoče ove ...

Četiri ključne sile koje menjaju tržište ...

Ubrzana elektrifikacija: Evropska potražnja za strujom skočiće sa 3.000 TWh u 2025. na oko 4.300 TWh do 2040. godine. Najveći izazov više nije izgradnja novih zelenih megavata, već sposobnost mreže da tu energiju apsorbuje i skladišti usled čestih negativnih cena na tržištu.

Eksplzija AI ekonomije: Izgradnja data centara pokrenuta veštačkom inteligencijom drastično raste, a kapacitet evropskih data centara će se duplirati do 2030. godine.

Fokus na energetske suverenitet: Nakon velikih kriza, akcenat vlada je na bezbednosti snabdevanja i priuštivosti za građane i industriju.

Konstantne regulatorne intervencije: Stroga pravila EU nastavljaju da duboko menjaju ekonomsku isplativost unutar sektora.

Četiri odgovora elektroenergetskih kompanija

Kompanije više ne mogu da se oslanjaju na stare šablone. Izveštaj identifikuje četiri evolutivna puta kojima će se komunalna preduzeća kretati kako bi preživela i zadržala profitabilnost.

Masovno usmeravanje kapitala u regulisane distributivne i transmisione mreže. S obzirom na to da je evropska mreža zastarela, kompanije koje osiguraju stabilne prihode kroz razvoj pametnih mreža i povezivanje novih kapaciteta biće temelj sistema.

Upravljači fleksibilnošću sistema. Vrednost se seli sa same proizvodnje (koja je zbog sunca i vetra nestalna) na sposobnost balansiranja sistema. To uključuje upravljanje baterijskim sistemima za skladištenje, reverzibilnim elektranama i naprednim softverima za prilagođavanje potrošnje u realnom vremenu

Pružaoi integrisanih energetskekih rešenja za biznis. Kompanije prelaze sa obične prodaje kilovat-sati na pružanje kompletnih rešenja za korporativne klijente i data centre. To podrazumeva izgradnju mikro-mreža, on-site solarnih panela, skladišta energije i upravljanje softverima za energetske efikasnost direktno kod klijenata.

Trgovci digitalnim tokenima i AI uslugama. Ovo je najnaprednija i najviše vizionarska strategija. Komunalna preduzeća evoluiraju iz običnih snabdevača energijom u direktne učesnike u AI i „token“ ekonomiji. Koristeći napredne algoritme za trgovinu, preduzeća vrše automatizovano uparivanje zelene energije u sekundi i monetarizuju podatke iz pametnih brojila.

Sledeći energetska izazov Evrope je mreža

BRISSEL - Sledeći veliki energetska izazov Evrope više nije proizvodnja, već električna mreža, kako naglašava ekonomska i tehnička analiza portala **EU-Startups**.

Dok je protekla decenija bila fokusirana na obezbeđivanje snabdevanja, ubranu gradnju vetroparkova i solarnih elektrana, glavno usko grlo je sada infrastruktura koja te izvore treba da poveže sa potrošačima.

Fabrike, data centri i stanice za punjenje električnih vozila imaju obezbeđen novac i lokacije, ali godinama čekaju na priključak na mrežu. To odlaganje sada diktira gde će se investicije realizovati i da li će uopšte započeti.

Ključni problemi evropske mreže

Prema podacima Evropske komisije, oko 40% distributivne mreže u EU starije je od 40 godina i građeno je za stari, predvidivi svet centralizovanih elektrana.

Dok se solarna elektrana ili vetropark završe za 1 do 5 godina, planiranje, dozvole i izgradnja mrežne infrastrukture traju između 5 i 15 godina.

Evropa već troši milijarde evra na kompenzacije operaterima jer mreža fizički ne može da prihvati svu proizvedenu zelenu energiju, pa se elektrane privremeno gase.

Procenjuje se da će Evropi do 2040. godine biti potrebno čak 1,2 triliona evra za prenosne i distributivne mreže, konstatuje portal.

Poslanici EP unapređuju pravila EU o energetska infrastrukturi radi snižavanja cena energije

STRAZBUR - Odbor Evropskog parlamenta za industriju, istraživanje i energetiku (ITRE) usvojio je nacrt izveštaja o reviziji Uredbe o transevropskim energetska mrežama (TEN-E) s ciljem modernizacije prekogranične energetska infrastrukture.

Glavna svrha ovih izmena, dela šireg "Evropskog paketa za mreže", je smanjenje cena električne energije za domaćinstva i privredu, jačanje energetska bezbednosti i ubrzanje prelaska na klimatsku neutralnost, objavljeno je 10. septembra na **portalu parlamenta**.

Ključne izmene i ciljevi novih pravila

Proširenje mreže i bolja integracija tržišta treba da smanje razlike u cenama struje među državama članicama i regijama, donoseći stabilnost i jeftiniju energiju građanima.

Procedure za izdavanje dozvola za ključne prekogranične projekte biće značajno pojednostavljene i ubrzane kako bi se smanjila administrativna kašnjenja.

Evropska komisija dobija snažniju ulogu u kreiranju zajedničkih energetska scenarija. Pre odobravanja nove fizičke infrastrukture, vlasti moraju proveriti mogu li se iskoristiti digitalna rešenja ili optimizovati postojeće mreže.

Uvode se mehanizmi za sistematsko prepoznavanje nedostataka u elektroenergetskim i vodoničnim mrežama, kako bi se investicije usmerile tačno tamo gde su najpotrebnije.

Lista prioriteta proširena je na opremu za zaštitu kritične mrežne infrastrukture (fizička i sajber bezbednost), digitalizaciju, nadzor i projekte prilagođavanja klimatskim promenama.

Evropski parlament želi stroža izuzeća fosilnih goriva u okviru pravila održivog finansiranja

STRAZBUR - Evropski zakonodavci su zvanično predložili 10.septembra uvođenje znatno strožih pravila za fosilna goriva unutar nove kategorije tranzicionih investicija u okviru Uredbe o objavljivanju informacija o održivom finansiranju (SFDR). Ovaj predlog ima za cilj da spreči lažno zeleno oglašavanje i usmeri kapital ka projektima koji realno smanjuju emisije ugljen-dioksida, a ne ka produžavanju veka trajanja zagađujućih tehnologija, prenosi **Euractiv**.

Predlog dolazi u sklopu šire reforme SFDR okvira, sa namerom da se kreira jasna i kredibilna kategorija za fondove koji investiraju u kompanije sa visokim emisijama, ali koje imaju verodostojan plan dekarbonizacije.

Nova kategorija zamenjuje dosadašnju neformalnu praksu gde su se tranzicioni fondovi svrstavali pod Član 8 ("svetlo zeleni") ili Član 9 ("tamno zeleni"), stvarajući konfuziju među investitorima. Fondovi koji žele ovu oznaku moraće da dokažu da njihove portfolio kompanije imaju naučno utemeljene planove za dostizanje neto nulte emisije (Net-Zero) usklađene sa Pariskim sporazumom.

Glavna tačka sporenja i fokus novog predloga su rigorozna ograničenja za učešće fosilnih goriva, čime se postavlja visoka lestvica za menadžere imovine. Investicije u kompanije koje razvijaju novu

infrastrukturu za ugalj, naftu ili gas biće automatski isključene iz ove kategorije.

Finansiranje gasnih ili naftnih sredstava biće dozvoljeno isključivo ako je investicija eksplicitno namenjena ubrzanom zatvaranju tih postrojenja ili njihovoj konverziji na čiste tehnologije (npr. vodonik).

Tranziciona kategorija će se direktno oslanjati na tehničke kriterijume EU Taksonomije, što znači da gasni projekti moraju zadovoljiti izuzetno niske pragove emisija gasova staklene bašte na nivou životnog ciklusa.

Zakonodavci se suočavaju sa kritikama iz industrije koja upozorava da bi previše restriktivna pravila mogla postignuti kontraefekat. Ako pravila budu preoštira, menadžeri imovine bi mogli potpuno izbegavati ovu kategoriju, čime bi sektori kojima je kapital za dekarbonizaciju najpotrebniji (poput teške industrije i energetike) ostali uskraćeni za finansiranje.

Komisija najavila zakon o obnovljivim izvorima energije i namenski cilj za 2040.

BRISEL - Evropska komisija planira da predloži poseban zakon o obnovljivim izvorima energije i namenski cilj za 2040. godinu. Prema nacrtu dokumenta u koji je uvid imao **Euractiv**, ova odluka Brisela ima za cilj da odbrani jasan i izolovan status "zelene energije" unutar šireg zakonodavstva Evropske unije, što će gotovo izvesno izazvati duboke političke podjele i sukob sa pro-nuklearno orijentisanim zemljama članicama.

Evropski zvaničnici trenutno sprovode reviziju krovnog Zakona o upravljanju energetsom unijom koji nije menjan osam godina, paralelno sa pravilima o energetske efikasnosti i obnovljivim izvorima za

period nakon 2030. godine. Cilj je usklađivanje propisa sa ambicioznim planom EU da smanji emisije gasova staklene bašte za 90% do 2040. godine.

Glavne tačke sukoba i ciljevi predloga

Za razliku od nekih internih dokumenata koji su sugerisali da bi se ciljevi za obnovljive izvore mogli stopiti u opšte klimatske ciljeve bez jasnih kvota, Komisija želi da zadrži strogo definisan procenat isključivo za vetar, solar i druge obnovljive izvore.

Države predvođene Francuskom već duže vreme insistiraju na konceptu "niskougljenične energije", zahtevajući da se nuklearna energija tretira jednako kao i obnovljivi izvori u ostvarivanju klimatskih ciljeva bloka. Insistiranje Brisela na isključivo "zelenom" cilju smanjuje prostor za manevrisanje ovim zemljama.

Zadržavanje jasnih kvota ključno je za sektorska udruženja, poput SolarPower Europe, koja traže obavezujući cilj od najmanje 60% obnovljive energije u ukupnoj potrošnji do 2040. godine kako bi se obezbedio nastavak masovnih ulaganja u mrežu i proizvodne kapacitete.

Zvanični i kompletirani zakonodavni predlozi Evropske komisije o energetsom i klimatskom okviru za period nakon 2030. godine očekuju se na stolu do decembra 2026. godine.

Klimatski napredak zastaje u glavnim evropskim ekonomijama

BRISSEL - Prema najnovijem izveštaju koji prenosi **Euraktiv**, napredak u borbi protiv klimatskih promena stagnira u nekim od najbogatijih ekonomija Evropske unije, što dovodi u pitanje sposobnost bloka da ispuni svoje zakonski obavezujuće ciljeve za 2030. godinu. Zvanični nacionalni podaci o inventaru emisija pokazuju zabrinjavajući trend usporavanja klimatskih akcija, pa čak i nazadovanje na ključnim tržištima.

Nasuprot zvaničnim klimatskim ciljevima EU (smanjenje emisija za 55% do 2030. godine), zemlje koje čine polovinu ukupnih emisija gasova sa efektom staklene bašte u EU beleže slab napredak. Italija, Austrija i Holandija su prošle godine emitovale više gasova nego u 2024. godini.

Evropska unija se suočava sa sve većim unutrašnjim pritiscima država članica, poljoprivrednika i biznis grupa da ublaži svoje rigorozne planove smanjenja emisija, jer mnogi smatraju da je „zelena agenda” u sukobu sa hitnijim ekonomskim i geopolitičkim problemima na kontinentu.

Pored zastoja u smanjenju emisija, više od polovine zemalja članica EU propustilo je zvanične rokove za podnošenje svojih nacionalnih planova u okviru Zakona o obnovi prirode, piše **Euraktiv**.

Poljska: Članice Višegradske grupe će blokirati sve klimatske mere Evropske koje poskupljuju energiju

BRATISLAVA - Poljski premijer Donald Tusk je 10. septembra 2026. godine oštro upozorio da će Poljska i ostale članice Višegradske grupe (V4) – Češka, Slovačka i Mađarska – zajednički blokirati sve klimatske politike i mere Evropske unije koje bi mogle dovesti do daljeg rasta cena i troškova energije u regionu.

Tokom samita lidera V4, Tusk je naglasio da zemlje Centralne Evrope, ne svojom krivicom, već plaćaju neke od najviših cena električne energije na svetu i poručio da je pitanje smanjenja tih troškova „pitanje opstanka” kako za ovaj region, tako i za konkurentnost čitave Evropske unije.

Ključni razlozi bloka

Tusk je izričito imenovao evropske sisteme za trgovinu emisijama (Emissions Trading System – ETS), naglasivši da će svaka izmena ili reforma ovih regulativa koja rizikuje poskupljenje energije biti kategorički zaustavljena. Posebna zabrinutost vlada zbog uvođenja sistema ETS2 (koji bi od 2028. obuhvatio goriva za zgrade i drumski saobraćaj). Lideri V4, uključujući slovačkog premijera Roberta Fica, upozorili su da EU „ne može priuštiti da bude naivna ni jedan jedini dan više” kada su u pitanju ambiciozni klimatski ciljevi.

Ovo jedinstvo V4 država potvrđeno je i na širem nivou, pošto su ove četiri zemlje bile jedine članice EU koje su glasale protiv novog obavezujućeg plana za smanjenje neto emisija gasova staklene bašte za 90% do 2040. godine, ocenjujući ga kao nerealan i štetan po industriju.

Tusk je izjavio da će budućnost Evropske unije u velikoj meri zavisiti od odluka koje se donose u Varšavi, Budimpešti, Pragu i Bratislavi.

Tereza Ribera predlaže porez na naftu, zajednički dug ili veći budžet za zelenu tranziciju

BRISSEL – U ekskluzivnom intervjuu za *Politiko EU*,

nova šefica EU za zelenu tranziciju i konkurenciju, Teresa Ribera, izjavila je da Evropska unija mora da razmotri „odvažne” i radikalne finansijske predloge kako bi finansirala astronomske troškove borbe protiv klimatskih promena.

Ribera je upozorila da evropske države i njihovi nacionalni budžeti nisu spremni za ekstremne klimatske šokove, poput suša, šumskih požara i kolapsa glečera koji već ugrožavaju živote, infrastrukturu i bezbednost hrane na kontinentu.

Tri „odvažna” predloga Ribere

Pošto Evropska komisija priprema novi paket mera za klimatsku otpornost (koji se očekuje u oktobru ili novembru), Ribera naglašava da „ambicija bez sredstava za realizaciju rizikuje da postane samo pusta želja”. Predložila je uvođenje novog poreza na naftu čiji bi se prihodi od ovog poreza direktno usmeravali u klimatske investicije i obnovu.

Drugo, slično modelu koji je korišćen za oporavak od pandemije (skupni fondovi), EU bi mogla da izdaje zajedničke zelene obveznice kako bi se teret krize podelio i obezbedile milijarde evra za hitne projekte energetske i ekološke otpornosti.

Treći predlog je alokacija znatno većih sredstava u dugoročni budžet bloka kako javne finansije pojedinačnih država članica ne bi kolabirale pod pritiskom šteta od prirodnih katastrofa.

Vodič kroz biblioteku o energetskej tranziciji – Savet EU

BRISSEL – Ova specijalizovana [akademska bibliografija i istraživački vodič](#) predstavlja selektivni pregled ključnih zakonodavnih dokumenata, strateških okvira i zvaničnih publikacija koje je izdao Savet Evropske unije (ili koje su donete u saradnji sa njim) na temu energetske tranzicije, sa stanjem na dan 1. septembar 2026. godine.

Ključni segmenti obuhvaćeni u dokumentu:

Primarna strateška legislativa: Sadrži precizne akademske i pravne reference za fundamentalne akte kao što su Evropski zakon o klimi, Revidirana direktiva o obnovljivim izvorima energije (RED III) i prerađena Direktiva o energetskej efikasnosti.

Usklađivanje sa "4D" stubovima politike: Analizira kako zaključci Saveta strukturiraju tranziciju kroz četiri osnovna stuba: dekarbonizaciju, decentralizaciju, digitalizaciju i elektrifikaciju.

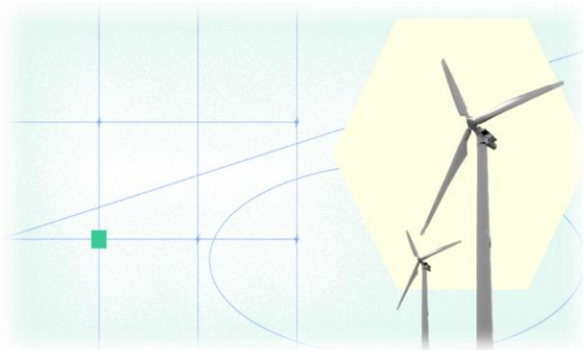

Tabela institucionalnih baza podataka: Pregledni uporedni prikaz glavnih alata za praćenje životnog ciklusa javnih politika, uključujući EUR-Lex, Javni registar dokumenata Saveta i Portal otvorenih podataka EU.

Napredna Bulova (Boolean) logika pretraživanja:

Gotovi nizovi za pretragu skrojeni za lako pronalaženje zaključaka Saveta, radnih dokumenata (working papers) i zvaničnih debata u naprednim bibliotečkim katalozima i bazama podataka.

Negativne cene struje se gomilaju širom Evrope | OilPrice.com

BRISSEL – Evropsko tržište električne energije beleži rekordan rast negativnih cena struje usled masovne ekspanzije obnovljivih izvora energije i nefleksibilne mreže, pokazuju najnoviji podaci operatera tržišta i energetske analitičara iz septembra 2026. godine. Fenomen gde proizvođači moraju da plaćaju kupcima da preuzmu struju više nije sezonski incident, već strukturalni izazov koji ozbiljno ugrožava isplativost novih investicija u čistu energiju, piše **OilPrice.com**.

Glavni uzroci eksplozije negativnih cena

Nekontrolisan rast solarnih kapaciteta: Masovna instalacija krovnih fotonaponskih panela od strane građana i privrede stvorila je ogromne viškove energije tokom sunčanih sati. Ova proizvodnja je "iza brojila" (unutar lokalne potrošnje), što znači da je mrežni operateri ne mogu lako videti niti daljinski isključiti kada nastupi zagušenje.

Nefleksibilnost tradicionalnih elektrana: Nuklearne elektrane i pojedine termoelektrane na uglj ne mogu brzo i jeftino da prekinu rad na sat ili dva tokom dana. Operaterima je finansijski isplativije da prihvate negativnu cenu i plate penal na tržištu nego da prolaze kroz skup i tehnički rizičan proces gašenja i ponovnog pokretanja blokova.

Kanibalizacija cena (Price Cannibalization): Kako sve više solarnih i vetroelektrana proizvodi struju u isto vreme, one same sebi obaraju tržišnu vrednost na nulu ili ispod nule. To dramatično smanjuje prihode energetske kompanije i produžava period otplate investicija u obnovljive izvore.

Rešenja i pravci transformacije sistema

Investitori masovno preusmeravaju kapital sa same proizvodnje na izgradnju velikih baterijskih parkova za skladištenje energije. Cilj je akumulirati besplatnu ili

negativnu struju tokom podneva i prodavati je po visokim cenama tokom večernjeg špica.

Uvode se dinamičke tarife za domaćinstva i industriju,

podstičući punjenje električnih vozila, rad toplotnih pumpi i rad fabrika tačno u satima kada je struja najjeftinija.

Pametna brojala i automatizovani softveri postaju ključni za balansiranje mreže. Komercijalni ugovori (PPA) klasično trgovanje na spot (dan-unapred) tržištu postaje pre rizično za programere.

Projekti se sve više oslanjaju na dugoročne korporativne ugovore o otkupu struje (PPA) sa fiksiranim cenama kako bi se izbegao uticaj negativnih tržišnih kretanja.

Analize tržišnih kretanja i satne fluktuacije cena struje dostupne su na portalima regionalnih berzi kao što je EPEX SPOT, dok se detaljniji izveštaji o integraciji obnovljivih izvora mogu pratiti preko Evropske mreže operatera prenosnih sistema (ENTSO-E).

Gde Evropa može tražiti energetske raznolikost? – Forbs

LONDON - U analitičkom članku koji je objavio **Forbs**, ističe se da se Evropa suočava sa novom strateškom ranjivošću nakon što je ruski gas zamenila američkim tečnim prirodnim gasom (LNG).

Da bi zadržala nezavisnu spoljnu politiku i izbegla zavisnost od jednog dominantnog spoljnog dobavljača, Evropska unija mora da pronađe autentičan geopolitički i energetske balans.

Prema analizi, Evropa ima nekoliko konkretnih pravaca gde može tražiti energetske diverzitet.

Forbes navodi da je Azerbejdžan idealan ugljovodonični partner koji se savršeno dopunjuje sa evropskim potrebama. Ističe, međutim, da prolazni

diplomatski sporovi između Brisela i Bakuja (poput tenzija u Evropskom parlamentu) trenutno koče razvoj ovog strateškog stuba.

Nuklearna energija diversifikacija gasnih ruta

U tekstu se pominje da je napuštanje nuklearne energije bilo strateška greška, što indirektno priznaje i predsednica Evropske komisije Ursula fon der Lajen. Evropa ne može istovremeno da eliminiše ruske energente, blokira jeftini kineski uvoz zelene tehnologije i zatvara nuklearke, a da pritom očekuje da će obnovljivi izvori rasti dovoljno brzo da popune sve praznine bez teških ekonomskih posledica.

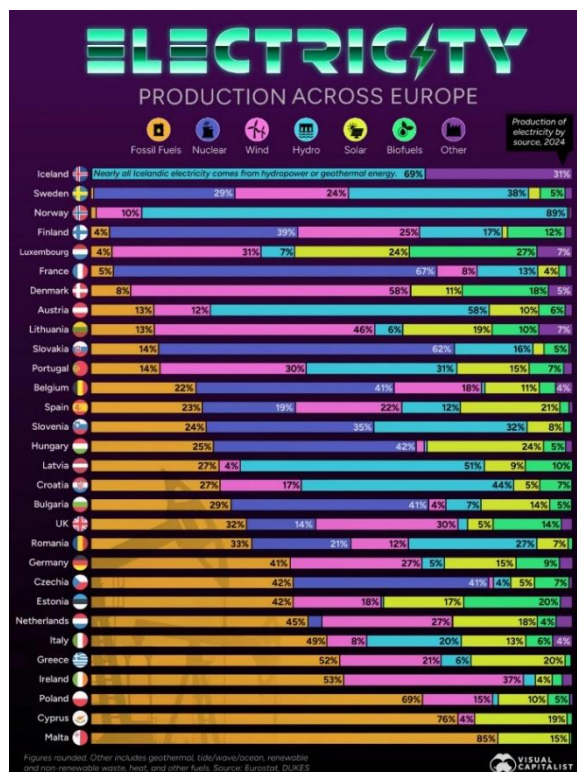

Dok Brisel zvanično proklamuje potpuno odvajanje od Moskve, države poput Mađarske i Slovačke nastavljaju da primaju ruski gas preko Turskog toka. Iako vodeće evropske energetske kompanije (poput Engie i TotalEnergies) razmatraju teorijske scenarije o povratku dela ruskog gasa (60–70 milijardi kubnih metara godišnje) u slučaju normalizacije odnosa, Brisel je jasan da se stara zavisnost više nikada neće rekonstruisati. Fokus mora biti na izgradnji infrastrukture za alternativne gasne pravce, umesto na preveliko oslanjanje isključivo na američki LNG.

Kako Evropa proizvodi električnu energiju

BRISEL - Vizuelna analiza portala **Visual Capitalist** (zasnovana na podacima Eurostat-a i DUKES-a) detaljno prikazuje izvore energije koje evropske države koriste za proizvodnju električne energije, naglašavajući ogromne razlike u energetskeom miksu širom kontinenta.

Iako je evropska mreža pod pritiskom zbog toplotnih talasa i poremećaja u lancima snabdevanja, tranzicija ka čistijim izvorima se ubrzava, ali pojedine zemlje i dalje ostaju duboko zavisne od fosilnih goriva.

Zemlje sa najčistijom energetskeom mrežom

Island: Jedina evropska država koja uopšte ne koristi fosilna goriva za proizvodnju struje. Mreža se oslanja na hidroenergiju (69,4%) i geotermalne izvore.

Norveška: Čak 88,6% električne energije dobija iz hidroelektrana, što je čini jednim od najzelenijih sistema na svetu uprkos njenim velikim naftnim rezervama.

Luksemburg i Danska: Predvode u ostalim obnovljivim izvorima. Danska dobija rekordnih 58,2% struje iz vetroelektrana.

Nuklearna opcija

Države koje žele da napuste ugalj i gas bez potpunog oslanjanja na vremenske prilike (vetar i sunce) ulažu u nuklearnu energiju: [

Francuska: Svetski lider sa čak 67% struje proizvedene u nuklearnim elektranama.

Slovačka i Mađarska: Takođe imaju visok udeo nuklearne energije u mreži sa 62%, odnosno 42%. [

Najveća zavisnost od fosilnih goriva

Na dnu liste održivosti nalaze se zemlje koje i dalje većinski zavise od ugljovodonika (gas, ugalj, nafta): **Malta (84,6%) i Kipar (76,3%)** – ostrvske države sa najvećim procentom proizvodnje iz fosilnih goriva.

Poljska (68,9%) – i dalje visoko zavisna od uglja.

Nemačka (41,4%) – uprkos snažnom razvoju vetra (27,4%), i dalje koristi značajan procenat fosilnih goriva kako bi podmirila potrebe teške industrije.

Geopolitičke neizvesnosti zahtevaju novu energetske strategiju – WEC Nemačka

BERLIN - Strategija Nemačke i Evrope mora se hitno promeniti i direktno povezati sa bezbednosnom i industrijskom politikom zbog sve veće fragmentacije globalnog tržišta.

To se navodi u najnovijem godišnjem izveštaju Nemačkog komiteta Svetskog saveta za energiju (WEC Germany), prenosi **Clean Energy Wire**.

Povratak na stari globalni poredak zasnovan isključivo na ekonomskoj efikasnosti i najjeftinijem ponuđaču više nije moguć. Sukobi na Bliskom istoku i rat u Ukrajini pretvorili su energetiku u instrument političke moći, upozorava nemački komitet.

Smanjenje zavisnosti od pojedinačnih dobavljača zahteva izgradnju paralelnih, alternativnih infrastruktura. WEC Nemačka upozorava da Berlinu i dalje nedostaje jasan finansijski plan kako

da ove masivne bezbednosne mreže učini održivim. Energetska bezbednost se više ne može posmatrati samo kroz ekološku politiku. Ona sada predstavlja ključno pitanje geopolitike i nacionalne odbrane, stoji u izveštaju.

EU ulazi u zimu sa najnižim ikada zaliham gasa - Financial Times

LONDON - Prema pisanju *Fajnenšel Tajmsa (FT)*, Evropska unija ulazi u predstojeću grejnu sezonu sa najnižim nivoom zaliha prirodnog gasa u istoriji merenja za ovo doba godine. Ova situacija direktno obnavlja strahove od energetske krize nalik onoj iz 2022. godine, preteći novim talasom inflacije i nestabilnosti na tržištu.

Skladišta gasa širom EU trenutno su (početak septembra) popunjena sa svega 65% do 66% kapaciteta, što je drastično ispod petogodišnjeg proseka koji za kraj leta iznosi preko 80%.

Pored geopolitičkog šoka u Persijskom zalivu, FT ukazuje na pogrešnu procenu evropskih energetskih kompanija koje su tokom proleća i leta odlagale kupovinu gasa, kladeći se na brzi završetak sukoba na Bliskom istoku kako bi izbegle visoke cene.

Najzad, zbog eksplozivnog rasta cena, Evropska komisija je bila prinuđena da privremeno ublaži obavezne ciljeve popunjenosti skladišta sa 90% na 80% za ovu godinu, ali analitičari upozoravaju da će

Nemačka i Holandija teško dostići čak i te smanjene kvote.

Cene gasa na evropskom TTF čvorištu skočile su za više od 75% u protekla dva meseca, Referentni terminski ugovori na holandskoj berzi TTF porasli su na oko 74 do 75 eura po megavat-satu (€/MWh).

Meteorolozi ističu da bi Evropu od teških restrikcija i ekonomskog kolapsa ove zime mogao spasiti klimatski fenomen Super El Ninjo. Prema prognozama Svetske meteorološke organizacije, postoji ogromna verovatnoća da će predstojeća zima u Evropi biti anomalijски topla, što bi prirodno smanjilo potražnju za grejanjem i ublažilo energetski deficit, piše FT.

Kristof Lesenič novi direktor ACER-a

LIUBLJANA - Kristof Lesenič (Christof Lessenich) imenovan je za novog direktora Agencije Evropske unije za saradnju energetskih regulatora (ACER), objavljeno je 10. septembra na *sajtu agencije*.

Nemački zvaničnik izabran je od strane Upravnog odbora ACER-a. Njegovo imenovanje potvrđeno je nakon saslušanja i ispitivanja pred Odborom

za industriju, istraživanje i energetiku (ITRE) Evropskog parlamenta.

Prvi zahtev Leseniča: Veći budžet za ACER

Kristof Lesenič iskoristio je svoje prvo saslušanje pred poslanicima Evropskog parlamenta zahtevajući povećanje budžeta agencije. Evropska komisija je predložila godišnji budžet za ACER u iznosu od 24,3 miliona evra do 2034. godine kroz novi dugoročni budžet (MFF). Unutrašnji izvori upozoravaju da je ovaj iznos premali za sve veće nadležnosti agencije.

Od 2021. godine nalazio se na čelu Odeljenja za unutrašnje energetske tržište u Generalnom

direktoratu za energetiku (DG Energy) Evropske komisije.

Njegov mandat traje pet godina, uz mogućnost jednog produženja na još pet godina.

Lesenič će na ovoj poziciji naslediti privremenog direktora Volkera Culegera (Volker Zuleger), koji je vodio agenciju nakon što je prethodni direktor Kristijan Cinglarsen (Christian Zinglarsen) prešao u Grupu Evropske investicione banke (EIB).

Nemački regulator kaže da nisu potrebne nove zabrane rada TE na ugalj jer elektrane napuštaju tržište

BERLIN - Nemačka savezna regulatorna mrežna agencija (BNetzA) zvanično je saopštila da ove godine neće nametati prisilne zabrane rada za elektrane na ugalj, jer je dovoljan broj objekata dobrovoljno i prirodno napustio tržište.

Zahvaljujući tržišnim silama i ekološkim troškovima, Nemačka je već sada pala ispod maksimalnog nivoa kapaciteta koji je zakonom dozvoljen tek za 2029..

Operatori sami gase svoje kapacitete na kameni i mrki ugalj, jer su oni postali ekonomski neodrživi. Visoke cene sertifikata za emisiju ugljen-dioksida u okviru EU ETS-a i niska cena obnovljivih izvora čine proizvodnju struje iz uglja čistim gubitkom.

Do 2023. godine, država je organizovala tendere na kojima su operatori dobijali finansijsku nadoknadu za prevremeno zatvaranje elektrana. Od 2024. godine, BNetzA ima zakonsku moć da naredi gašenje bez ikakve novčane nadoknade ako kapaciteti premaše dozvoljene limite, ali za to trenutno nema potrebe.

Svi operatori koji žele da ugase svoje elektrane moraju to da prijave dve i po godine unapred, kako bi se osiguralo da Nemačka ne ostane bez struje u kritičnim momentima. Ako se proceni da je neka stara elektrana i dalje ključna za stabilnost

elektroenergetskog sistema, ona se ne gasi trajno, već se prebacuje u tzv. mrežnu rezervu. Tamo ostaje u pripravnosti i aktivira se samo tokom ekstremnih zimskih opterećenja ili nepredviđenih situacija na mreži.

Krajnji zakonski rok za potpuni izlazak Nemačke iz sektora uglja ostaje 2038. godina, mada stručnjaci procenjuju da će ugalj iz ekonomskih razloga nestati sa mreže i znatno pre tog roka, piše **Clean Energy**.

Nemačka krajnje desničarska alternativna energetska realnost

BRISSEL - Politički bilten **Politiko** analizirao je kako jačanje Alternative za Nemačku (AfD) utiče na dugogodišnju nemačku strategiju energetske tranzicije (Energiewende).

Analiza pokazuje kako bi jačanje desnog populizma moglo u potpunosti srušiti dugogodišnju njemačku strategiju energetske tranzicije.

Koncept AfD-a za nemačku energetiku podrazumeva radikalan prekid sa zelenom agendom. Partija traži hitno zaustavljanje plana za postepeno gašenje rudnika i termoelektrana na ugalj. Plan uključuje ukidanje energetske sankcije Moskvi i ponovno pokretanje gasovoda Severni tok kako bi se obezbedio jeftin ruski gas.

Zagovara se poništavanje odluke o zatvaranju nuklearnih elektrana i izgradnja novih reaktora.

Ipak, **Politiko** i ekonomski analitičari ukazuju na duboki rascep između zvanične partijske retorike i ekonomske realnosti u nemačkim opštinama i pokrajinama.

Čak i tamo gde ostvari odlične izborne rezultate, moć desnice da sprovede energetske veto je ustavno ograničena, s obzirom na to da se strateški zakoni o energetske tranziciji i klimatskim ciljevima donose na saveznom (federalnom) nivou u Berlinu.

Globalno suzbijanje fantomske potražnje za energijom iz data centara

LONDON - U 2026. godini došlo je do oštrog globalnog obračuna sa "fantomskom" potražnjom za električnom energijom koju generišu projekti centara za podatke. Regulatorna tela i vlade širom sveta počeli su da uvode stroge mere i moratorijume kako bi filtrirali spekulativne zahteve za priključenje na elektroenergetsku mrežu koji prete da blokiraju i destabilizuju energetske sisteme.

Šta je "fantomska potražnja" i zašto je nastala?

Usled eksplozivnog rasta veštačke inteligencije (AI) i masovnih najavljenih investicija koje prelaze stotine milijardi dolara, investitori su počeli masovno da rezervišu kapacitete na električnim mrežama za centre za podatke koji još uvek nemaju obezbeđeno zemljište, krajnje korisnike niti finansiranje, prenosi

Fajnenšel Tajms.

Istraživanja pokazuju ekstremne nesrazmere. Na primer, u Australiji procene govore da se čak 6 od 7 megavata zatraženih u zahtevima za priključenje nikada neće stvarno pojaviti na mreži. Kada energetske operateri moraju da rezervišu gigavate za ove potencijalne ("fantomski") projekte, oni ne mogu da odobre priključke za druge važne infrastrukturne i ekološke projekte, što stvara ogromne zastoje i veštački podiže cene zakupa mreže.

Kako se ključni regioni bore protiv ovog problema?

Regulatori širom sveta primenjuju različite, ali podjednako stroge mehanizme filtriranja.

Britanski energetske regulator Ofgem suočio se sa situacijom u kojoj je red za priključenje centara za podatke skočio na 73 gigavata (što je jedan i po puta više od vršne potražnje cele države). Ofgem uvodi sistem obaveznih depozita i finansijskih penala ("plati pa klati"). Ako investitor ne ispuni razvojne prekretnice u roku, gubi mesto u redu i uplaćeni novac.

Danska i druge nordijske zemlje takođe preispituju ograničenja i pauziraju nove zahteve zbog pritiska koji AI infrastruktura vrši na njihove zelene energetske mreže. Guverner Teksasa Greg Abot uveo je moratorijum na priključenje novih centara za podatke na teksašku mrežu. Operateri sada moraju da dokažu ko su stvarni vlasnici (prikriivanje iza ćerki-firmi više nije dozvoljeno), te da detaljno obelodane potrošnju vode i planove za sopstvenu proizvodnju energije.

Guverner Pensilvanije Još Šapiro potpisao je izvršnu naredbu kojom se uvode strože dozvole za projekte od 25 MW ili više. Od preko 100 predloženih centara za podatke u ovoj državi, samo je 20 podnelo stvarnu prijavu za dozvole, dok ostali nemaju obezbeđen izvor energije niti kupce.

Kanada je uvela striktan sistem ocenjivanja (gradiranja) projekata kako bi se prioritet dao energetske efikasnim i ekonomski održivim centrima, dok se spekulativni projekti eliminišu sa liste čekanja.

Posledice po AI industriju

Ovaj globalni regulatorni pritisak primorava velike tehnološke kompanije na takozvani "behind-the-meter" pristup — odnosno da ulažu stotine milijardi dolara u sopstvene mikromreže, nuklearnu energiju, baterije i gasne turbine direktno na lokacijama centara, umesto da se oslanjaju na javnu prenosnu mrežu.

Revizori kažu da je u zastoju izlazak EU iz energetskeg sektora Rusije

BRISSEL - Plan Evropske unije za prekid zavisnosti od ruskih energenata stagnira i suočava se sa ozbiljnim finansijskim i infrastrukturnim zastojeima, navodi se u najnovijem izveštaju Evropskog suda revizora (ECA) objavljenom na platformi **Euronext Markets**.

Ključni nalazi revizora

Značajan investicioni jaz: Evropska komisija je prvobitno procenila da je za realizaciju REPowerEU plana energetske nezavisnosti potrebno 300 milijardi eura. Međutim, države članice su do sada obavezale svega 54,3 milijarde eura, što je manje od petine ukupno predviđenog budžeta. To ukazuje ili na lošu procenu Brisela ili na nesposobnost država da sprovedu plan.

Iako je učešće ruskog gasa u uvozu EU palo sa 45% na 12%, revizori naglašavaju da je ovaj pad primarno rezultat privremenih spoljnih faktora — poput neuobičajeno blagih zima i dramatičnog smanjenja potrošnje u domaćinstvima i industriji izazvanog rekordno visokim cenama. Stvarni efekat energetske politike EU na tranziciju ka obnovljivim izvorima energije je ocenjen kao minimalan.

Evropski sud revizora ističe da je Brisel bio daleko uspešniji u političkoj promociji energetske nezavisnosti nego u stvarnom finansiranju i izgradnji elektroenergetskih mreža i prekogranične infrastrukture. Zbog slabog napretka u integraciji evropskih mreža, ulaganje u čistu energiju pretilo da izazove gašenje proizvodnih kapaciteta i pojavu negativnih cena struje.

Sud EU presudio protiv sankcija Litvanije energetskej kompaniji povezanoj sa Rusijom

LUKSEMBURG - Evropski sud pravde presudio je protiv Litvanije u slučaju zamrzavanja imovine energetske kompanije povezane s Rusijom.

Najviši sud Evropske unije utvrdio je da sama činjenica da je politički sistem Rusije „autokratski i oligarhijski“ nije dovoljan dokaz da ta kompanija funkcioniše pod direktnom kontrolom ruskog predsednika Vladimira Putina.

Spor se vodio oko kompanije Inter RAO Lietuva, litvanskog uvoznika i snabdevača električnom. Kompanija je u vlasništvu (51%) finske firme RAO Nordic, koju u potpunosti kontroliše ruski državni energetske gigant Inter RAO.

Litvanska Služba za istraživanje finansijskog kriminala (FNTT) blokirala je bankarske transakcije i zamrzla imovinu ove kompanije 2022. godine. Vlasti su tvrdile da je kompanija pod indirektnom kontrolom Putina. Ova presuda postavlja znatno viši prag dokazivanja za države članice EU kada uvode restriktivne mere na osnovu indirektno kontrole sankcionisanih lica, prenosi 7. septembra **litvanska nacionalna televizija**.

UKRATKO

Tržište evropskih dozvola za emisije CO2 beleži stabilan rast cena

BRISSEL - Tržište evropskih karbonskih dozvola (EUAs) beleži stabilan rast cena na nivoe od oko 82 do 83 EUR po toni CO₂, vođeno snažnom potražnjom radi usklađivanja sa propisima i kretanjima na energetsom tržištu, piše (6. sep.) portal *Quantum Commodity Intelligence*. Prema podacima sa ICE berze, fondovi su zatvorili ekvivalent od 4,4 miliona EUA u dugim pozicijama (opklade na dalji rast. Istovremeno su dodali 4,2 miliona EUA u kratkim pozicijama, čime je njihova ukupna neto duga izloženost pala na najniži nivo od avgusta 2025.

Poljska energetska tranzicija se ubrzava

VARŠAVA - Poljska energetska tranzicija nastavlja da se ubrzava, pri čemu je država prikupila čak 16,3 milijarde zlot (oko 3,78 milijardi evra) od aukcija u okviru Evropskog sistema trgovine emisijama (EU ETS). Prema najnovijem godišnjem izveštaju organizacije *Forum Energii*, ovaj priliv novca dolazi u trenutku značajnih strukturnih promena u poljskom energetsom sektoru, koje karakteriše istorijski pad proizvodnje iz uglja (na 52,8%) i snažan rast obnovljivih izvora energije (vetar i solar na 39 GW).

EU bi trebalo da ublaži zahteve za skladištenje gasa posle 2027. godine: posmatrači tržišta

BRISSEL - Evropska unija bi trebalo da ublaži obavezne zahteve za skladištenje prirodnog gasa nakon isteka postojeće regulative krajem 2027. godine, navode tržišni analitičari i industrijska udruženja u izveštaju. Stručnjaci upozoravaju da su stroge mere počele da stvaraju distorziju cenovnih signala i nepotrebne troškove na tržištu. Više na [S&P Global](#).

EU odobrila državnu pomoć za nove gasne elektrane u Nemačkoj

BRISSEL - Evropska komisija je zvanično odobrila nemački mehanizam kapaciteta u vrednosti između 15,6 milijardi i 35,2 milijarde evra za finansiranje izgradnje novih elektrana na gas. Ova odluka omogućava Berlinu da uspostavi energetske rezervu radi očuvanja stabilnosti snabdevanja tokom energetske tranzicije ka obnovljivim izvorima, prenosi *Clean Energy Wire*.

Moldavska kompanija traži od regulatora da smanji cene struje za domaćinstva

KIŠNJEV - Moldavska kompanija Gaz Natural Fenosa zvanično je zatražila od Nacionalne energetske regulatorne agencije (ANRE) smanjenje tarifa električne energije za domaćinstva za 5,5 odsto. Ovaj predlog zasnovan je na novim ugovorima o nabavci električne energije koje je državni trgovac Energocom potpisao sa ključnim dobavljačima, prenosi državna agencija *Moldpress*.